О.М. Балакірєва,
канд. соціол. наук

O.M. Balakireva,
канд. соціол. наук

Д.А. Дмитрук

D.A. Dmytruk

ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: БЕРЕЗЕНЬ 2007 р.

(за результатами національного репрезентативного соціологічного опитування: 26.02 – 6.03. 2007[1])

Abstract. The regular publication of materials of the monitoring of public opinion which was carried out jointly by the O. Yaremenko Ukrainian Institute for Social Reasearch and the Centre "Social Monitoring" presents the results of the national representative sociological poll "Political situation and socio-economic moods of the population: March of 2007".

The dynamics of the level of trust of the population to the highest officials and political figures of the state, to the state's bodies, social institutions, political parties, local authorities, and also to NATO is displayed. Important and actual are the data on the attitude to the idea of the dismissal of the Verkhovna Rada, the realization of pre-term parliamentary elections, and the referendum as for changes in the Ukraine's Constitution. The changes in the sympathies and moods of electors are traced. The data chatacterizing the estimate of the own welfare and self-consciousness by the population are given in a separate block.

[1] Для підготовки матеріалів використані результати моніторингу громадської думки населення України, що проводиться спільно Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка та Центром "Соціальний моніторинг". Останнє опитування проводилося з 26 лютого по 6 березня 2007 р. в усіх областях України, АР Крим та місті Києві. Всього опитано 2118 респондентів віком від 18 років і старше. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становлять 1,31–2,18 відсотка. Опитування проведено у 132 населених пунктах України: 67 містах та 65 селах. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю за місцем проживання респондента "віч-на-віч". Рівень досягнення респондентів – 79%.

ОЦІНКИ ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ

> Динаміка рівня довіри

За даними опитування, рівень довіри до Віктора Ющенка як Президента України становить 35%. Можна зазначити, що два роки тому у березні 2005 р. рівень довіри Президенту був майже вдвічі більшим (65%), в той час як сьогоднішній показник суттєво не відрізняється від тренду 2006 р. В той же час показник тих, хто не довіряє Президенту, порівняно із вереснем 2006 р. збільшився з 53 до 60% (висловили недовіру).

Порівняно з вереснем 2006 р. погіршилися показники довіри і щодо спікера Верховної Ради Олександра Мороза – зараз йому довіряє 29%. Зауважимо, що показники довіри до спікера та до Верховної Ради України знаходиться на одному рівні, хоча раніше рівень довіри спікеру завжди перевищували рівень довіри ВР.

Порівняно з минулим опитуванням Прем'єр-міністр України втратив довіру 5% респондентів – зараз йому довіряють 44%. Якщо у вересні 2006 р. він був єдиним посадовцем з числа перших осіб держави, у якого був позитивний баланс довіри, то зараз кількість тих, хто йому не довіряє, більша за кількість тих, хто довіряє на 7%.

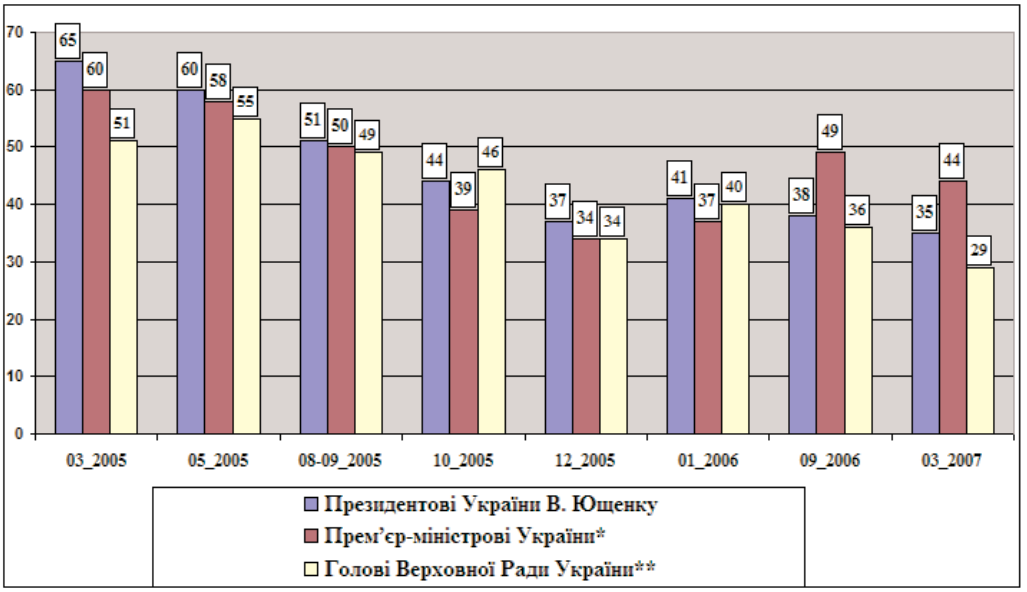

* березень-вересень 2005 р. – вимірювався рівень довіри до Ю. Тимошенко;
жовтень-січень 2006 р. – вимірювався рівень довіри до Ю. Єханурова;
з вересня 2006 р. – вимірювався рівень довіри до В. Януковича.
** до квітня 2006 р. – до В. Литвина.

Рис. 1. Динаміка рівня довіри
(сума відповідей "повністю довіряю" та "скоріше, довіряю, ніж ні"), %

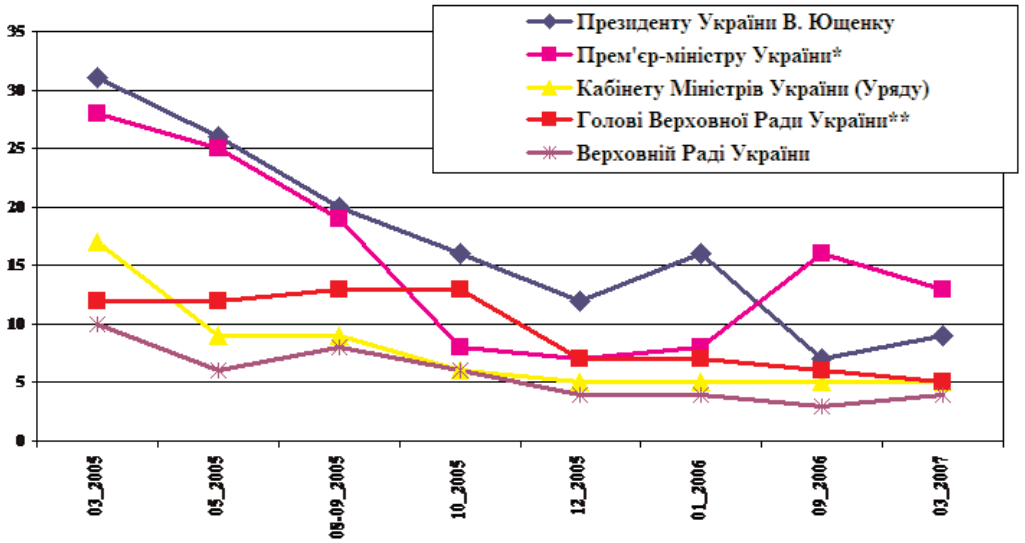

* березень-вересень 2005 р. – вимірювався рівень довіри до Ю. Тимошенко;
жовтень-січень 2006 р. – вимірювався рівень довіри до Ю. Єханурова;
з вересня 2006 р. – вимірювався рівень довіри до В. Януковича.
** до квітня 2006 р. – до В. Литвина.

Рис 2. Динаміка рівня повної довіри, (відповідь "Повністю довіряю"), %

У таблиці 1 наведена динаміка рівня довіри до соціальних інститутів.

Показовим є те, що рівень довіри до всіх владних інституцій (крім Збройних сил) є від'ємним – більшість людей за сучасних умов не довіряє їм.

Рівень недовіри до політичних партій є найбільшим після "помаранчевої" революції (з грудня 2004 р.).

Зростає рівень недовіри до силових структур.

Зростає рівень недовіри до НАТО.

Зростає рівень недовіри до місцевих органів влади.

У таблиці 2 наведено рівень довіри до політичних діячів.

Порівняно із вереснем не відбулося якихось значних зміщень у чисельності прихильників/противників щодо провідних політиків. Так, В. Янукович зменшив кількість тих, хто йому довіряє, на 2% збільшивши частку тих, хто не довіряє, на 6%. Майже не змінилися показники довіри до Ю. Тимошенко. В. Ющенко на 3% збільшив кількість тих, хто йому довіряє, на 6% зріс рівень довіри до Ю. Луценка.

Таблиця 1

Динаміка рівня довіри, %

		Довіряють (сума відповідей „Повністю довіряю" та „Скоріше, довіряю, ніж ні")									Не довіряють (сума відповідей „Повністю не довіряю" та „Скоріше, не довіряю, ніж довіряю")								
		12/ 2004	03/ 2005	05/ 2005	08-09/2005	10/ 2005	12/ 2005	01/ 2006	09/ 2006	03/ 2007	12/ 2004	03/ 2005	05/ 2005	08-09/2005	10/ 2005	12/ 2005	01/ 2006	09/ 2006	03/ 2007
Політичним партіям		23	26	29	31	31	25	23	26	21	60	50	58	57	57	67	68	64	72
Верховній Раді України		42	47	39	35	34	28	26	29	29	49	37	48	55	43	63	65	58	62
Кабінету Міністрів України		35	54	49	43	36	31	31	35	35	55	32	38	45	49	58	59	51	56
Національному банку України		40	46	39	42	37	33	40	39	31	43	31	42	41	46	50	43	44	51
СБУ		42	48	45	44	42	44	47	41	44	37	32	39	41	41	46	43	43	47
Міліції		39	38	36	38	34	35	38	33	32	55	48	54	52	56	59	58	58	64
Судовим органам		40	38	35	35	31	33	32	32	31	51	42	52	54	56	59	59	56	62
Прокуратурі		38	36	36	34	31	34	34	35	32	51	43	50	53	55	57	56	52	58
Блоку НАТО		23	26	21	22	23	19	21	21	17	55	47	53	56	56	63	62	65	70
Профспілкам		26	26	29	–	32	34	33	30	32	51	46	52	–	51	53	62	53	56
Голові державної адміністрації		39	34	35	–	32	30	32	34	31	43	35	40	–	41	53	51	44	52
Обласній раді		39	31	32	–	31	31	30	32	30	41	35	42	–	43	51	52	46	52
Голові державної адміністрації Вашого району		38	33	37	–	32	32	34	33	31	43	37	40	–	44	52	49	47	53
Міському (селищному, сільському) голові		48	39	43	–	43	40	45	50	45	35	36	36	–	40	47	45	38	47
Районній раді		40	33	35	–	34	35	34	35	34	38	35	40	–	43	51	50	45	50
Міській (селищній, сільській) раді		45	37	41	–	42	40	42	45	44	35	35	35	–	41	47	45	41	46
Громадським молодіж. об'єднанням		35	33	38	–	41	39	37	38	35	36	32	38	–	37	44	42	40	43
Релігійним організаціям		55	55	47	–	44	49	47	50	46	37	33	38	–	41	41	42	36	44
Збройним силам України		66	64	60	–	59	57	62	57	53	27	18	27	–	29	36	31	32	41
Засобам масової інформа-ції	Газетам	46	59	57	70	53	58	57	56	57	47	34	35	21	40	37	37	36	38
	Радіо	49	59	58	68	54	60	62	58	59	44	32	33	21	38	34	33	33	37
	Телебаченню	50	64	63	70	59	61	70	64	65	44	29	30	18	34	34	26	28	33

Таблиця 2

Рівень довіри до політичних діячів, %

	Повністю довіряю	В основному довіряю	В основному не довіряю	Зовсім не довіряю	ВВ	*Я не знаю цього політика*
В. Янукович	20	28	21	28	*3*	-
	48		**49**			
В. Ющенко	12	28	30	26	*4*	-
	40		**56**			
Ю. Луценко	13	26	24	24	*7*	*6*
	39		**48**			
Ю. Тимошенко	18	21	25	31	*5*	-
	39		**56**			
М. Азаров	7	27	24	19	*7*	*16*
	34		**43**			
О. Мороз	8	26	32	26	*6*	*2*
	34		**58**			
Р. Богатирьова	8	24	21	19	*8*	*20*
	32		**40**			
П. Симоненко	11	21	27	34	*4*	*3*
	32		**61**			
Ю. Єхануров	5	24	31	25	*9*	*6*
	29		**56**			
В. Семенюк	4	22	21	13	*11*	*29*
	26		**34**			
М. Томенко	6	19	23	20	*8*	*24*
	25		**43**			
С. Ніколаєнко	4	17	18	11	*10*	*40*
	21		**29**			
Ю. Бойко	3	17	24	17	*10*	*29*
	20		**41**			
Р. Безсмертний	3	17	29	25	*9*	*17*
	20		**54**			
А. Яценюк	3	15	21	13	*12*	*36*
	18		**34**			
В. Балога	3	15	23	17	*8*	*34*
	18		**40**			
М. Рудьковський	2	13	22	15	*9*	*39*
	15		**37**			
В. Цушко	3	13	20	16	*10*	*38*
	16		**36**			
Т. Стецьків	2	11	17	15	*9*	*46*
	13		**32**			
В. Гайдук	2	10	15	11	*9*	*53*
	12		**26**			
Й. Вінський	2	10	14	15	*9*	*50*
	12		**29**			

> Якою бути Україні:
парламентською чи президентською республікою?

Прийняття Верховною Радою закону про Кабінет Міністрів України спрямоване на перерозподіл владних повноважень між Верховною Радою, Кабінетом Міністрів та Президентом України, внаслідок чого більше повноважень буде у Кабінету Міністрів та Верховної Ради. У проведеному дослідженні респондентам було запропоновано визначитися з тим, яка форма державного устрою, на їхню думку, відповідає потребам сьогодення.

Таблиця 3

Розподіл відповідей на запитання: **"Як Ви вважаєте, за існуючих умов та враховуючи те, хто зараз очолює Уряд, Верховну Раду та є Президентом України, як було б краще для країни: ...",%**

		Довірчий інтервал (з вірогідністю 99%)
якщо більшість повноважень залишиться у **Президента** України, який буде головою виконавчої влади та визначатиме курс держави? (ПРЕЗИДЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА)	43	(40,2–45,8)
якщо більшість повноважень буде у **Верховної Ради**, яка визначатиме курс держави та призначатиме Кабінет Міністрів, який буде головним органом виконавчої влади? (ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА)	37	(34,3–39,7)
Важко відповісти/Я не розуміюся на цьому	*20*	

Так само респондентам було запропоновано вибрати той устрій, який, на їхню думку, відповідатиме їхнім уявленням про справедливу владу у майбутньому.

Таблиця 4

Розподіл відповідей на запитання: **"Уявіть собі ситуацію, коли через 15–20 років при владі будуть зовсім інші політики (не залишиться жодного з тих, кого ми знаємо зараз). Як Ви вважаєте, через 20 років який політичний устрій буде кращим і відповідатиме Вашим уявленням про справедливу владу?", %**

		Довірчий інтервал (з вірогідністю 99%)
Більшість повноважень у Президента (ПРЕЗИДЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА)	39	(36,2–41,8)
Більшість повноважень у Верховної Ради (ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА)	34	(31,3–36,7)
Інше	*2*	
Важко відповісти	*25*	

Отримані результати свідчать:

– **по-перше, про відсутність консолідованої думки в українському суспільстві щодо політичного устрою країни;**
– **по-друге, про суттєвий плив на думку більшості населення позиції сучасних політиків як персоніфікованих "зразків" системи владних відносин.**

> Оцінки діяльності антикризової коаліції та об'єднання "помаранчевих"

За даними проведеного опитування, зараз в суспільстві немає однозначного ставлення до антикризової коаліції.

За станом на початок березня чисельність прихильників (тих, хто більш-менш позитивно оцінює діяльність коаліції) незначно перевищує чисельність противників.

Таблиця 5

Розподіл відповідей на запитання: **"Як Ви ставитесь до створеної у Верховній Раді України антикризової коаліції, сформованої фракціями Партії регіонів України, Соціалістичної партії України та КПУ?", %**

			Довірчий інтервал (з вірогідністю 99%)
Позитивно	23	43	(40,2–45,8)
Більше позитивно, ніж негативно	20		
Більше негативно, ніж позитивно	**14**	38	(35,3 40,7)
Негативно	24		
Важко відповісти	*6*		
Мене це не цікавить	*13*		

Показово те, що ставлення до коаліції повністю відповідає дислокації електорату. У тих регіонах, де підтримується Партія регіонів та високий рівень довіри до В. Януковича, рівень підтримки коаліції вищий за показник тих, хто її не підтримує.

Таблиця 6

Ставлення до діяльності коаліції у регіональному[2] розрізі, %

	Захід	**Центр**	**Північ**	**Схід**	**Південь**	**АР Крим**	**м. Київ**
Позитивне, більш позитивне, ніж негативне	16	30	40	**61**	**61**	**67**	26
Негативне, більш негативне, ніж позитивне	**69**	**47**	**47**	18	28	13	**52**
Важко відповісти	6	8	5	7	0	0	13
Мене це не цікавить	9	15	8	14	11	20	9

[2] **Склад регіонів, використаний для аналізу регіональних особливостей:**
Західний регіон: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області; ***Центральний регіон:*** Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Хмельницька, Черкаська області; ***Північний регіон:*** Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська області; ***Східний регіон:*** Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області; ***Південний регіон:*** Миколаївська, Одеська, Херсонська області.
АР Крим та м. Київ аналізуються окремо.